

УКРАЇНА
Відділ освіти Гребінківської райдержадміністрації
ГРЕБІНКІВСЬКА ГІМНАЗІЯ

*Роздуми про добро і зло у творі
А. А. Лотоцького
„Михайло-Семиліток”*

(Методична розробка уроків української літератури у 5 класі)

Учитель: **Щербак В. О.**

Гребінка
2009

Уроки № 40-41. 5 клас.

Тема. *Роздуми про добро і зло у творі Антона Лєвовича Лотоцького «Михайло-семиліток» (Елементи аналізу твору).*

Мета:

навчальна – навчати визначати тему та ідею, характеризувати образи

твору, аналізувати художній твір;

розвиваюча – розвивати уміння логічно мислити, аргументовано

висловлювати свої думки;

виховна – виховувати високі моральні людські якості, прищеплювати

почуття патріотизму та поваги до минулого рідного народу.

Тип уроку. Урок-науково-практична конференція.

Обладнання: портрет князя Володимира Великого, зображення герба Києва, Опорна таблиця щодо аналізу твору, роздатковий матеріал – картки із завданням на перевірку домашнього завдання, а також узагальнююча схема сюжету твору (після перевірки домашнього завдання)

ХІД УРОКУ

I. Організаційний момент

Повідомлення теми і мети уроку

(Учитель з'ясовує відсутніх на уроці, запитує, яким було домашнє завдання)

Домашнім завданням було – прочитати твір Антіна Лотоцького «Михайло-семиліток» (с. 151-157 у підручнику); вивчити визначення сюжету та його елементів.

Учитель. Сьогодні у нас незвичайний урок. Це науково-практична конференція на тему „Роздуми про добро і зло у творі Антіна Лотоцького „Михайло-семиліток”. Конференція наша пройде протягом двох уроків і проходитиме вона у інтерактивному режимі „он-лайн”, тобто без заздалегідь підготовлених виступів і доповідей.

На уроці ми маємо з вами ознайомитися з літературною творчістю Антіна Левовича Лотоцького, а також здійснити аналіз його твору „Михайло-семиліток”. Ми з вами неодноразово уже аналізували літературні твори. Давайте пригадаємо з яких етапів складається аналіз літературного твору?

Етапи аналізу літературного твору:

1. З'ясування часу і місця подій, зображених у творі.
2. Опис сюжету та виокремлення його компонентів.
3. Визначення теми твору.
4. Виокремлення головних і другорядних персонажів твору.
5. Характеристика образів головних персонажів твору.
6. Обговорення основних проблем, зображених у творі
7. Визначення ідеї (головної думки твору).
8. Визначення жанру (виду твору).

Учитель. На будь-якій науково-практичній конференції є свій регламент, тобто розпорядок роботи. Але для того, щоб сформувавши регламент, слід визначити готовність аудиторії до участі в обговоренні поставлених питань. Наскільки готова аудиторія до участі в діалозі? Зараз ми це і з'ясуємо, перевіривши домашнє завдання.

II. Перевірка домашнього завдання

Учитель: на минулому занятті ми разом з вами з'ясували, що у кожному літературному творі є сюжет. І все ж давайте згадаємо, що таке сюжет?

Сюжет — це подія чи події, які зображені у літературному творі.

Учитель: А які елементи має сюжет?

Експозиція — введення в дію; зображення умов та обставин, які передували безпосередньому початку дії (може бути розгорнутою і навпаки, цілісною і "розірваною"; може розмішатися не тільки на початку, але і в середині, кінці твору); знайомить з персонажами твору, обстановкою, часом та обставинами дії;

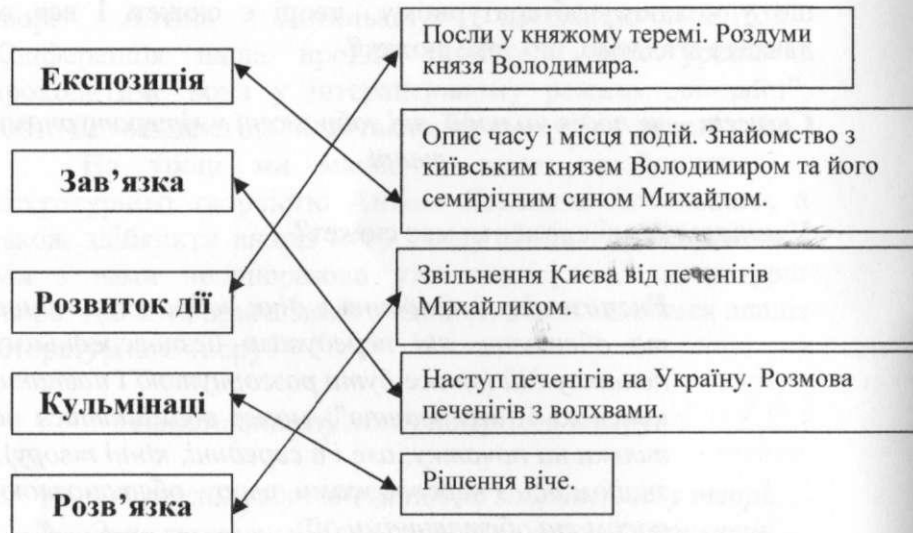
Зав'язка — початок руху сюжету; та подія, з якої починається конфлікт, розвиваються наступні події;

Розвиток дії — система подій, які витікають із зав'язки; у ході розвитку дії, як правило, конфлікт загострюється, а протиріччя виявляються все ясніше і гостріше;

Кульмінація — момент найвищої напруги дії, вершина конфлікту; кульмінація показує основну проблему твору та характери героїв гранично ясно; після неї дія послаблюється;

Розв'язка — вирішення зображуваного конфлікту або показ можливих шляхів його вирішення; заключний момент у розвитку дії художнього твору. Як правило, в ній або вирішується конфлікт, або демонструється його принципова невирішуваність.

Учитель: А тепер давайте з'ясуємо ці елементи в творі Антіна Лотоцького «Михайло-семиліток». (Роздаткові)

Учитель. А тепер давайте з'ясуємо, наскільки ви сумлінно і уважно прочитали текст твору. (роздає картки з тестами. 12 тестових запитань з трьома варіантами відповідей, серед яких правильною є лише одна)

Тести за сюжетом твору А.Лотоцького «Михайло-Семиліток»

1. Хто правив Києвом, коли напали печеніги?

- а) Аскольд і Дір; б) князь Володимир;
в) княгиня Ольга.

2. Скільки років було молодшому синові князя?

- а) сім; б) шість; в) дев'ять.

3. Як довго печеніги били в мури?

- а) Більше ніж тиждень; б) два дні; в) десять годин.

4. Михайлик-семиліток —

а) «се душа народу, його сила»; б) учень п'ятого класу; в) слухняний маленький хлопчик.

5. Чому князь не віддавав семилітнього сина в заклад?

а) батьківська любов перемогла;
б) боявся втратити багатство;
в) дружина не дозволила.

6. Хто намовляв киян, щоб вони видали Михайлика?

а) Добрі духи; б) злі духи, Лихослав;
в) печеніги.

7. Хто мав вирішити долю Михайлика?

а) Віче; б) князь; в) брат.

8. Чим вразив киян Михайликів кінь?

а) Крилами, що виростили; б) тим, що був дуже великий;
в) промінням, яке вдарило від нього.

9. Що взяв Михайлик із собою, коли залишив Київ?

а) Золоті стремена і золоті стріли;
б) Золоті ворота і золоті стремена;
в) золоті стремена і сині ріки.

10. Якою зброєю Михайлик знищував ворогів?

а) Шаблею; б) мечем; в) списом.

11. Яку останню службу Михайлик, зробив рідному Києву?

а) Розбив ворожий табір; б) побудував храм;
в) повернув Золоті ворота.

12. Коли прийде Михайлик до киян?

а) Коли всі будуть багаті; б) коли діти будуть слухняні;

в) коли народ прийде до свідомості.

Відповіді: 1. б; 2. а; 3. а; 4. а; 5. а; 6. б; 7. а; 8. а; 9. б; 10. б;

11. а; 12. в

Роботи перевіряються методом взаємоперевірки.

Учитель: Отже, я бачу, що ви готові до участі у дискусії і тому ми схвалюємо такий регламент конференції

Регламент конференції

--..... - пленарне засідання .
-- - перерва.
- - – продовження пленарного засідання.
- - – секційні засідання.(15 хв.)
- - – підбиття підсумків конференції. (5 хв.)

III. Основний етап уроку

III. 1. Знайомство з життям і творчістю Антіна Лотоцького

Донедавна ім'я визначного, талановитого і надзвичайно плідного письменника, журналіста, видавця, педагога і громадського діяча Антона Лотоцького було мало відоме сучасному читачеві.

Народився Антін Лотоцький 13 січня 1881 року в с. Вільховець поблизу Бережан, у сім'ї галицького педагога і письменника Лева Лотоцького. Батько часто оповідав дітям про відважні й трагічні сторінки нашої історії, і ці розповіді западали глибоко в душу малого хлопчини. У сім'ї Лотоцьких панувала творча атмосфера: батько був знаний у культурно-мистецьких колах, сам займався літературною творчістю і друкувався в «Літературно-науковому віснику», що виходив у Львові за редакцією І. Франка, М. Грушевського і В. Гнатюка.

Батько-письменник мав безпосередній вплив на розвиток творчих здібностей сина, тому літературний

Талант Антона виявився дуже рано. Ще під час навчання в Бережанській гімназії, разом із братом Володимиром видав гумористичний журнал «Небилиці». Та справжня слава прийшла до нього після виходу у світ чотирьох томиків «Історії України для дітей», яка й зараз слугує підручником з історії для школярів діаспори.

Після закінчення гімназії А. Лотоцький вступає на філософський факультет Львівського університету, слухає курс лекцій з історії України видатного українського історика Михайла Грушевського, займається літературною працею.

Перші його твори побачили світ, коли він був студентом. У 1936 році видавництво «Сині дзвіночки» у Рогатині видало його «Малу граматику української літературної мови».

А. Лотоцький співпрацював із дитячим часописом «Світ дитини», де започаткував курс англійської мови для наймолодших під рубрикою «Всі вчимося англійської мови», а також постійну сторінку «Казки дідуся Тараса», де у казковій формі розповідав біографії популярних письменників та артистів. Опублікував цикл краєзнавчих оповідань «Славко на мандрівках», друкував свої історичні оповідання, якими зачитувались не лише діти, а й дорослі. Свої твори письменник підписував псевдонімами «Вуйко Тонцьо», «Я. Вільшанко», «Гото-Долото», «Лотан», «Само собою не Руданський» та іншими.

Працював у Рогатинській гімназії. З початком Першої світової війни влився в Легіон Українських Січових Стрільців, входив до складу «Пресової Кватири», основними завданнями якої була культурно-освітня праця та створення літопису боїв і буднів УСС.

Після закінчення воєнних дій А. Лотоцький із великою енергією взявся до письменницької праці, як ніхто інший з українських письменників він зробив для розвитку українського історичного оповідання. Серед найвідоміших творів письменника — «Смертне зілля», «Руслан і Либідь»,

«Було колись на Україні», «Княжа слава», «Михайло-Семиліток».

18 квітня 1946 р. правління Львівської організації Спілки письменників ухвалило рішення про прийом до Спілки А. Лотоцького.

28 травня 1949 року А. Лотоцький помер у Львові, де й похований.

Протягом свого життя письменника цікавила і хвилювала історія України. У багатьох своїх творах він порушував нез'ясовані питання нашої історії, одне з яких порушене і в творі „Михайло-Семиліток”.

III. 2. Бесіда за текстом та змістом твору

(На дошці намальовано Опорну таблицю щодо аналізу твору, ланки якої у ході бесіди з учнями будуть заповнюватися)

Опорна таблиця щодо аналізу твору

Час подій у творі	Місце подій у творі	Тема твору	Персонажі	Ідея твору	Жанр твору

Учитель: Діти, коли, на думку автора, відбуваються зображені у творі події?

Зображені у творі події відбуваються у часи князювання князя Володимира, коли на нашу землю нападали печеніги.

Учитель: Історична довідка. Так, дійсно події, зображені у творі відбуваються в часи князювання князя Володимира, а саме з 980 р. до 1015 р. Печеніги наступали на наші землі у 990-х роках (кін. X ст. н. е.). Таким чином, ймовірний час подій – це кінець X ст., після прийняття Руссю християнства (988 р.).

Час подій у творі	Місце подій у творі	Тема твору	Персонажі	Ідея твору	Жанр твору
Сива давнина. Кінець X століття нашої ери (990-ті роки)					

Учитель: А де відбуваються зображені події у творі?

Події відбуваються у столиці Київської Русі – місті Києві.

Час подій у творі	Місце подій у творі	Тема твору	Персонажі	Ідея твору	Жанр твору
Сива давнина. Кінець X століття нашої ери (990-ті роки)	Столиця Київської Русі – місто Київ				

Учитель: А як зображений Київ автором у творі?

«...славний золотoverхий Київ...»

Учитель: А тепер слід визначити тему твору. (Коло подій, зображених у творі.)

Боротьба Київської Русі проти печенігів.

Час подій у творі	Місце подій у творі	Тема твору	Персонажі	Ідея твору	Жанр твору
Сива давнина. Кінець X століття нашої ери (990-ті роки)	Столиця Київської Русі – місто Київ	Боротьба Київської Русі проти печенігів.			

Учитель: Яких дійових осіб зустрічаємо ми на сторінках оповідання?

Князь Володимир, Михайлик, Лихослав, боярин Збигонь, віче, волхви, печеніги, чорні духи.

Час подій у творі	Місце подій у творі	Тема твору	Персонажі	Ідея твору	Жанр твору
Сива давнина. Кінець X століття нашої ери (990-ті роки)	Столиця Київської Русі – місто Київ	Боротьба Київської Русі проти печенігів.	Князь Володимир, Михайлик, Лихослав, боярин Збигонь, віче, волхви, печеніги, чорні духи.		

III. 3. Характеристика образів головних персонажів твору.

Учитель: Діти, а яким зображений князь Володимир у оповіданні

Люблячий батько: «Батько його дуже любив, любив його й увесь нарід.»;

«— Михайлика?! — скрикнув князь і аж зірвався зі свого престолу. — О ні! Ніколи!»;
«Князь аж стряся, налякався власної думки, бо думав, що се йому самому така думка прийшла до голови. Задумався, вже хотів годитися, та тут почув у сусідній кімнаті голос Михайликай опам'ятався — батьківська любов перемогла.

- Ні, — каже, — не можу.»

«Треба скликати віче. А як видадуть, що тоді?!»

Правитель, який любив і якого любив народ:
«Батько його дуже любив, любив його й увесь нарід» ...

Учите ль: Ми уже зустрічалися з князем Володимиром, коли вивчали літописну оповідь з «Повісті минулих літ» «Про хрещення Києва князем Володимиром». Чим відрізняється образ Володимира у літописній оповіді від образу князя у оповіданні «Михайло-семиліток?»

У літописній оповіді князя зображено як сильного і владного правителя, який одноосібно прийняв рішення (фактично нав'язавши християнську релігію народу).

Словникова робота.

Авторитарний – 1. Заснований на беззастережному підпорядкуванні владі, авторитетові. 2. Той, що прагне незаперечно утвердити свою силу, владу.

У оповіданні «Михайло-семиліток» князь виступає мудрим правителем, який при прийнятті важливих рішень радиться з людьми (віче).

Словникова робота.

Демократичний – 1. Заснований, побудований на принципах влади народу. 2. Той, що побудований на принципах, коли члени колективу активно беруть участь у прийнятті всіх рішень.

Учитель: Історична довідка. (З використанням портрета князя Володимира)

Князеві Володимирі Святославичу належить виняткове місце в українській історії. За його правління на Русі перемогло християнство і вона ввійшла до наймогутніших держав середньовічного світу.

З перших років правління у Києві Володимир розгорнув велике будівництво на Старокиївській горі, яка перетворилася за Ольги на адміністративно-палацовий центр столиці. Князь споруджує новий кам'яний палац із залом

для бенкету (гридницею). Володимира в усьому супроводжував успіх. У 981 р. він здобув велику перемогу над польським князем Мешком I, повернув захоплені тим червенські міста Перемишль, Белз, Волинь, Холм по Західному Бугу і наклав на поляків данину.

Внаслідок війн і дипломатичних зусиль Володимира у другій половині 80-х років X ст. на всьому просторі між Середнім Подніпров'ям і понизов'ям Амудар'ї, звідки вели прямі шляхи до Бухари і Самарканда, запанував мир. Підтримуючи дружні стосунки зі Швецією і міцно тримаючи руську Північ, Володимир поширює владу Києва від Нижнього Дунаю, Карпат, Західного Буга і Німану до Середнього Поволжя, при цьому своєрідними колоніями Русі залишалися Біла Вежа на Середньому Дону і Тмутаракань на берегах Керченської протоки і Кубані. Завдяки цьому вперше після падіння Хозарії вдалося відновити відносно безпечний рух торговельних караванів між Середньою Азією, Кавказом і Руссю. Зі сходу через Київ товари везли у Краків, Прагу і Регенбург, у Прирейнські області, а річковою системою Прип'яті й Німану — до Балтійського моря у скандинавські країни.

Похрестившись, сам князь духовно змінився. Із завойовника він перетворився на благочестивого батька величезного сімейства і мудрого правителя, який — по-батьківськи піклувався про благо країни і підданих.

У той період Русі найбільше дошкуляли печеніги, що кочували у степах Причорномор'я. Від відкритого бою вони зазвичай ухилялися, завдаючи чимало клопоту своїми раптовими наскоками. За наказом Володимира південніше

Києва розгорнулося спорудження оборонних ліній, відомих як Змійові вали. В ключових точках було закладено міста-фортеці, які заселялися служилими людьми з усієї Русі. Таким чином агресії кочовиків було поставлено належний заслін. За Ярослава Мудрого систему оборони річками Рось і Стугна було завершено.

По всій країні було розгорнуто будівництво церков, при яких відкривалися школи. Найвідомішим храмом часів Володимира вважається Десятинна церква Різдва Богородиці, споруджена навпроти величезного великокнязівського палацу, який будували водночас з нею. В Десятинній церкві було вміщено ікони, церковне начиння і високошановані в усьому християнському світі мощі святого Климента, привезені з Херсонеса. Тут же перепоховано прах княгині Ольги.

Завершивши будівництво Десятинної церкви, князь почав споруджувати Софійський собор на новій, спланованій в останній період його правління, величезній ділянці верхнього міста. Композиційний замисел цього величного храму був орієнтований на прославляння шлюбу Володимира та Анни, що забезпечив залучення Русі до християнської віри. Завершення будівництва Софії Київської, як і всієї системи укріплень Верхнього міста з Золотими воротами, відбулося вже в роки правління сина Володимира Святославича — Ярослава.

Прийняття християнства і мудра державна політика другої половини князівства Володимира сприяли зміцненню міжнародного авторитету Київської Русі. Через шлюби дітей Володимир поріднився з багатьма християнськими правлячими домами, а його послі відвідували і

такі віддалені країни, як Єгипет.

Князь Володимир уславився блискучими перемогами і масштабним будівництвом. Головною ж його заслугою було введення Київської Русі в коло християнських народів, залучення її до високої цивілізації Візантії. Цим Володимир відкрив нову еру в історії східних слов'ян і заклав міцний духовний фундамент історії України. За ці заслуги церква визнала його святим і рівноапостольним. А народ своє ставлення до князя висловив у поважному билинному прізвиськові — Володимир Червоне Сонце.

Учитель: А тепер давайте поговоримо *Словникова* про Михайлика. Яким він *робота* зображений у творі?

«Молоденький ще був князенко Михайлик, семиліток, але що се за дитина була! Який славний стрілець був із нього. Було, ганяється конем (бо й на коні їздив, наче вродився на ньому), птаху на лету з лука вцілить. Як де батько, князь Володимир, виправляється, було, чи то на лови, чи то в бій, усе він, було, проситься, щоби і його взяв із собою. Славний був лицар князенко Михайлик-семиліток.»

Учитель: *Лицар* — сильний, хоробрый воїн, відданий своїй країні.

«Малий він іще, а вже великий і славний лицар із нього. Се його побут у мурах

*міста не дає вам здобути
Києва. Сей семіліток се душа
народу, його сила. Щоби
здобути місто, треба перше
його відтам дістати»*

*«Ні, нарід любить його й
не видасть — ніколи!»*

А хто у творі є протилежністю
Михайлику?

*Лихослав: «Недобрий
був се чоловік, лютий та
хитрий, а притім трус.*

*Сам вигляд його відтручував
уже від себе. Був він
горбатий, лице мав
викривлене, а зір якийсь
гадючий. Нарід не любив його.
Лихослав знав се, знав також,
що нарід любить його брата
Михайлика й ненавидів його за
се, рад був його позбутися.»*

III. 4. Аналіз твору.

Учитель: Ми охарактеризували образи головних персонажів оповідання. Але коли я вас знайомив з визначенням літературного образу, то говорив, що можуть бути образи не лише людей, а й тварин, рослин, природи, часу, і навіть збірні образи. А відтак, ми бачимо, що у оповіданні зустрічається збірний образ, а саме образ народу. Яким же змальовано народ у творі?

Народ у творі виступає мудрим, оскільки князі залучають його до прийняття важливих рішень.

ДИСКУСІЯ

Учитель: Так, дійсно. Коли князь запитав поради у народу про те, чи віддати Михайлика печенігам, спершу народ дав негативну відповідь, але потім поміняв свою думку. **Чому більшість поміняла свою думку?**

Чому Михайлик засумував?

Тому що нарід ще не дійшов до свідомості.

Словникова робота:

Національна свідомість – це усвідомлення особою своєї належності до певного народу в поєднанні з прагненням сприяти добробуту своєї нації.

Що символізують чорні духи?

(Страх громади, сумніви)

Чи дійсно не було іншого виходу, аніж видати печенігам хлопця?

(Так/Ні)

Чи правильно зробив князь Володимир, що радився з народом? Чому?

(Так/Ні)

Як ви розумієте вислів з твору «Сей семиліток – душа народу, його сила» ?

(Продовжувач роду. Надія народу на майбутнє. Герой-визволитель. Рішуча людина, яка мислить в інтересах держави.)

Учитель: Отже, яка ідея твору?

Необхідність боротися за незалежність держави і долю свого народу.

Час подій у творі	Місце подій у творі	Тема твору	Персонажі	Ідея твору	Жанр твору
Сива давнина. Кінець X століття нашої ери (990-ті роки)	Столиця Київської Русі – місто Київ	Боротьба Київської Русі проти печенігів.	Князь Володимир, Михайлик, Лихослав, боярин Збигонь, віче, волхви, печеніги, чорні духи.	Необхідність боротися за незалежність держави і долю свого народу.	

III.5 . Визначення жанру твору.

Учитель. Антін Лотоцький показав у творі своє бачення призначення людини. Дія твору відбувається у місті Києві. Але оповідання має таку назву не випадково. Справа у тім, що переважна більшість населених пунктів, зокрема міст, світу мають свої символи, чи то пак, герби. З давніх-давен на гербі міста Києва зображений архангел (архістратиг) Михаїл. Проте, між ученими ідуть

суперечки з цього приводу – архангел Михаїл, головний архангел, один з семи архістратигів, вождь небесного воїнства, яке повстало проти Сатани, покровитель людського роду – вважається покровителем ізраїльського народу, німців, міліціонерів (поліцейських), моряків, бакалійників, парашутистів, хворих.

Архангел Михаїл стає з XII століття покровителем Києва. Згодом його зображення з'являється і на гербі міста, коли печаті окремих князів уже виконують роль регіональних символів. Треба зазначити, що за традицією,

як встановив відомий російський учений М. П. Лихачов, зображення святого Михаїла було саме на печатях тих князів, котрі носили це ім'я. Тому є всі підстави вважати, що воно було дуже поширене на Русі, в чому числі й у київських князів, оскільки зображення саме цього святого досить часто зустрічається на тогочасних печатках. Це пов'язувалося з тим, що, починаючи з 811

року, візантійські імператори також брали собі ім'я Михайла. А приклад Візантії (звідки, як відомо, християнство поширилося на Київську Русь) був прийнятий на східнослов'янських землях і щодо вживання імен.

Як покровитель воїнства архангел Михаїл у пізні і часи стає на українських землях патроном запорозького козацтва

і набуває загальнонаціонального значення. Історичні факти засвідчують: при переході в православ'я з іншої віри козаки, обираючи собі нове, православне ім'я нарікалися здебільшого саме цим іменем. Образ святого архистратига Михаїла постійно використовується на козацьких знаменах. Наприклад, на запорозьких прапорах він зустрічається кілька разів. В одному випадку архистратиг Михаїл одягнутий в золоту кирею, срібний панцир і зелену сорочку до колін: штани голубі, взуття золоте. На голові – шолом з перами; з боків — зеленими, посередині - червоними. Крила в архистратига — білі. У правій руці — меч, в лівій — сфера (знак влади позолочена куля). У другому випадку на корогві святий Михаїл зображений на червоному кольорі.

А такий вигляд має герб Києва нині. А тепер згадайте, Антін Лотоцький у творі назвав Михайлика «ясним лицарем на крилатому коні». Крім того, «Поїхав далеко-далеко, за сьомі гори, за сьомі ріки. Там поставив золоті ворота та й стереже їх до слушного часу. Сидить він там і ніколи не старіється, — усе він такий, яким вийшов із Києва...». Дивний збіг, чи не правда?

Учитель: Події, зображені в творі розгортаються на фоні історичних подій. Чи можемо ми цей твір назвати історичним? Чому?

Ні, бо в ньому поряд з історичними особами діють вигадані.

Учитель: Так, дійсно. Наприклад у князя Володимира не було синів Михайла й Лихослава. Князь Володимир мав насправді шістьох синів – Ізяслава, Ярослава, Всеволода, Мстислава, Святослава і Станіслава – і двох доньок – Предславу і Премиславу.

Діти, ми з вами на уроках української літератури вивчали різні жанри літературних творів: казки, оповідання, вірші, байки, міфи, легенди, перекази і т. д. Антін Лотоцький у підзаголовку до свого твору написав, що це оповідання (оповідання з народного переказу). Але на який жанр схоже даний твір, маючи такі ознаки, які ми обговорили?

Твір схожий на легенду. Але оскільки літературних легенд не буває, то ймовірно це літературна казка.

Час подій у творі	Місце подій у творі	Тема твору	Персонажі	Ідея твору	Жанр твору
Сива давнина. Кінець X століття нашої ери (990-ті роки)	Столиця Київської Русі – місто Київ	Боротьба Київської Русі проти печенігів.	Князь Володимир, Михайлик, Лихослав, боярин Збигонь, волхви, печеніги, чорні духи.	Необхідність боротися за незалежність держави і долю свого народу.	Літературна казка з елементами легенди

III. 6. Секційні засідання (робота в групах)

Клас ділиться на три підгрупи.

Учитель: У кінці твору написано, що Михайлик не вернеться до Києва, поки нарід не прийде до свідомості. Запропонуйте свої варіанти, що треба зробити, щоб народ прийшов до свідомості.

(Команди радяться, кожна команда висловлює свій варіант вирішення проблеми)

Учитель. Колись А. Лотоцький писав: „Любов кожної людини до рідної землі – запорука міцності держави.” Як ви розумієте цей вислів?

(Команди радяться, а потім висловлюють свої думки)

IV. Підбиття підсумків уроку

Учитель. Діти, а чим цей твір є для нас повчальний?

Оцінювання діяльності учнів на уроці.

Домашнє завдання: прочитати твір І. Нечуя-Левицького „Запорожці” (підручник, с.161-168)

Література

1. Українська література. 5-12 класи. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів. – К.-Ірпінь.: Перун, 2005. – 208 с.
2. Біблія.
3. Воевода З. Я. Українська література. 5 клас. Книга для вчителя: календарне планування та розробки уроків. – К.: Грамота, 2005. – 224 с.
4. Мовчан Р. В. Українська література. Підручник для 5-го класу загальноосвітніх навчальних закладів. – К.: Генеза, 2005. – 240 с.
5. Полонська-Василенко Н. Історія України: у 2-х т. – Том 1. – К. : Либідь, 1993. – 640 с.
6. Противенська О. Г., Мещерякова М. І. Українська література у схемах і таблицях. – Х.:Країна мрій, 2002. – 100 с.
7. Сто найвідоміших українців. – К.: Орфей-М.: Вече, 2002. – 584 с.